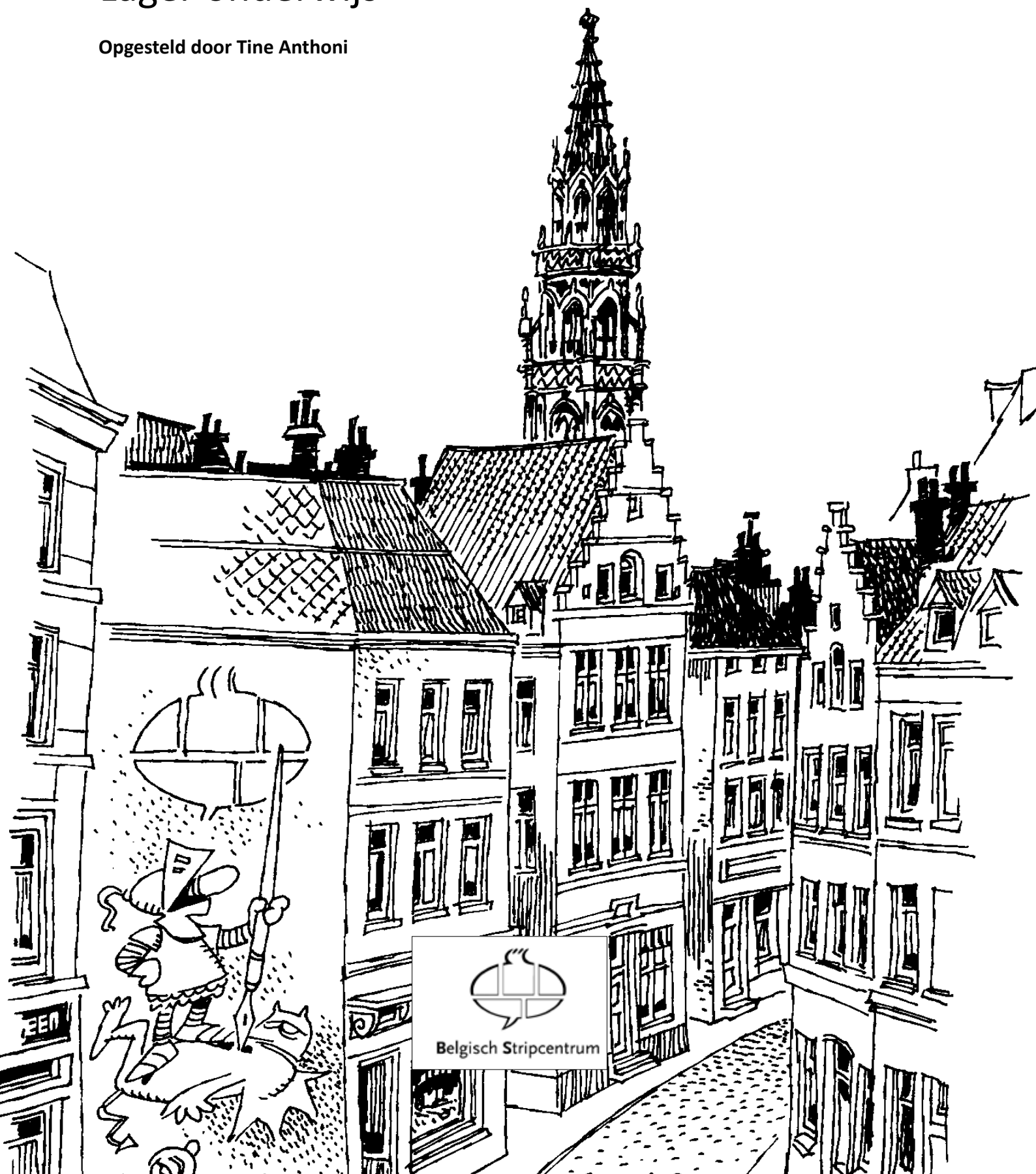

BELGISCH STRIPCENTRUM

Pedagogisch dossier
Lager onderwijs

Opgesteld door Tine Anthoni

Belgisch Stripcentrum

Inhoudsopgave :

Inleiding.....	3
Vorbereiding van een bezoek aan het Stripmuseum.....	4
Voor leraars: enkele pistes voor het werken met strips in de klas.....	5
Wat is eigenlijk een stripverhaal?.....	6
Leren denken als een striptekenaar.....	7
Spelen met striptaal.....	9
Hoe wordt een strip gemaakt?.....	10
Hoe maak je een strip?.....	11
Hoe passen strips in het leerplan?.....	12
Voor leerlingen: werkbladen bij het dossier.....	13

Illustraties door Eddy Ryssack
© Eddy Ryssack & BSC-CBBD

Inleiding

Als leerkracht wordt u er waarschijnlijk wel eens mee geconfronteerd: kinderen lezen soms liever strips dan boeken. Misschien probeert u hen op andere gedachten te brengen, of misschien staat u dat stripelezen oogluikend toe, als het maar gecombineerd wordt met het lezen van echte boeken. Nochtans lezen sommige van die stripelezers in verhouding meer dan hun leeftijdsgenoten op letterdieet, en genieten ze van alle voordelen die dat lezen met zich meebrengt: ze werken aan hun taalvaardigheid, ontdekken nieuwe werelden en ervaren dit alles niet als leren.

Dit pedagogisch dossier is er om u te helpen werken met strips, om een bezoek aan het stripmuseum voor te bereiden of het verder uit te werken.

In dit dossier hebben we het over strips als een medium en een kunst, waarvan men de taal moet leren begrijpen. Het is volgens ons belangrijk in de eerste plaats de werking van een kunst te begrijpen, alvorens voorbeelden te gaan gebruiken om bepaalde inhoud toe te lichten. Of in vaktermen: we bekijken de mogelijkheden om strips binnen het vak muzische vorming te behandelen, en verwijzen achteraf door naar een aantal sites en publicaties voor het werken met strips bij andere vakken.

Tine Anthoni
Pedagogische Dienst van het BSC

Als kind was ik een jongetje dat niet graag las. Lezen was saai en vervelend. Als ik voor mijn verjaardag van iemand een boek cadeau kreeg, kon je de teleurstelling van mijn gezicht aflezen. Ik had veel liever Dinky Toys. Of strips. (...) Mijn moeder was een verstandige vrouw. Omdat ze me niet aan de zogenaamde goede boeken kreeg, mocht ik van haar strips lezen. Dan leest hij tenminste dat. Zo heb ik alle stripklassiekers uit die naoorlogse periode verslonden.

Tientallen jaren later bleken die albums nog niets aan frisheid te hebben ingeboet. Terwijl de meeste jaren '50 jeugdboeken, wegens over tijd, al lang op zolder lagen te verpulveren. De strategie van mijn moeder heeft geholpen. Want door die prachtige strips werd ik later een gepassioneerde lezer. Van echte boeken nog wel.

Merho (stripauteur)

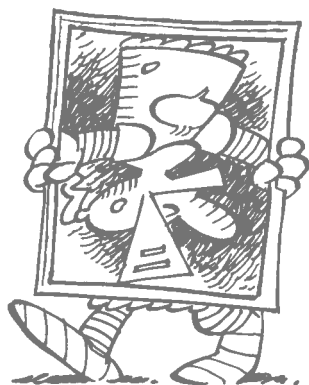
Vorbereiding van een bezoek aan het Stripmuseum

Enkele vragen om de nieuwsgierigheid te stimuleren

Enkele vraagjes die de leerkracht in de klas vooraf kan stellen om de nieuwsgierigheid te stimuleren:

- > **Welke strips lezen jullie vooral?**
- > **Hoeveel stripauteurs ken je?**
- > **Zijn er in België meer stripauteurs dan in andere landen, volgens jou?**
- > **Zijn er ook strips voor volwassenen, of zijn strips vooral voor kinderen?**
- > **Heeft elk land zijn eigen stripmuseum?**
- > **Hoe lang duurt het om een stripverhaal te maken?**
- > **Heb je zelf nog vragen over stripverhalen?**

Als u met de klas een bezoek maakt van het Stripmuseum, kan de gids op deze en andere vragen zeker een antwoord geven.

Het bezoek: wat kan je verwachten?

1 We raden voor lagere scholen sterk aan om een gids te reserveren. Het museum is minder geschikt om jonge kinderen zelfstandig een bezoek te laten maken.

2 Inhoudelijk ontdek je in het Stripmuseum alles over de specificiteit van de Belgische en Europese strip. Je bekijkt er ook originele striptekeningen, en ontdekt hoe stripverhalen zijn uitgegroeid tot een volwaardige artistieke discipline, de Negende Kunst.

3 Je zal tijdens de rondleiding met de gids documenten, albums en tijdschriften bekijken en bespreken. Er zijn in het museum ook stripdecors en bijzondere voorwerpen te zien. Leerlingen en/of leerkrachten mogen gerust een fototoestel meenemen om eigen souvenirs vast te leggen.

4 De duur van een rondleiding met gids is 1 uur 30 minuten. Na het bezoek kunnen groepen (tot 50 personen) ook de leeszaal van de bibliotheek bezoeken, waar de kinderen nog even strips kunnen lezen. Met een leesmoment in de leeszaal erbij duurt het bezoek dus maximaal 2 uur.

5 Wil u de kinderen actief aan de slag laten gaan in het museum? Dan kan u bij de reservatie een Kinderkoffer bestellen. Deze koffer bevat spelletjes om de kinderen actief te betrekken bij het bezoek: zelf tekenen, informatie opzoeken, raadsels oplossen... Opgelet: een koffer vervangt geen gids, maar complementeert het bezoek. Het aantal koffers is beperkt: tijdig reserveren is de boodschap.

Voor leraars: enkele pistes voor het werken met strips in de klas

Waarom werken met strips?

Strips hebben een bijzondere aantrekkingskracht op kinderen. Door de combinatie van beeld en verhaal maakt de boodschap van een stripverhaal vaak een sterke en blijvende indruk. De actieve rol van de jonge lezers is één verklaring voor hun betrokkenheid: door zelf in gedachten geluid en bewegingen toe te voegen aan de tekeningen maken ze zich de verhalen op één of andere manier ook 'eigen'.

Striptekenaars hebben er bovendien hun vak van gemaakt om hun boodschap zo efficiënt mogelijk over te brengen bij hun jonge lezers: ze kruiden hun verhaal met creativiteit en humor, een vleugje fantasie soms, een bepaalde indeling in scènes en episodes bovenal.

Het resultaat is een krachtig medium om allerlei thema's mee aan te snijden. De verhalen spelen zich immers af tegen zowat alle achtergronden: de natuur, de geschiedenis, de maatschappij van de 20ste en de 21ste eeuw,...

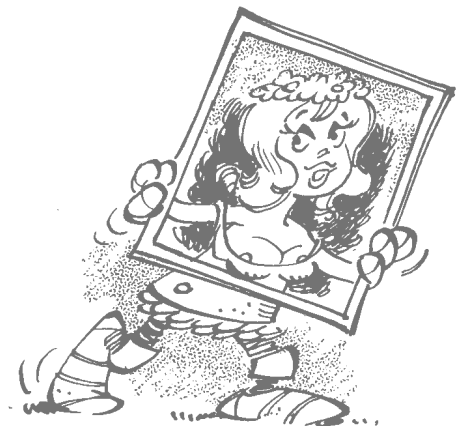
Stripverhalen kunnen bij tal van vakken van pas komen, en zijn buitengewoon geschikt om beeld en taal in detail te bestuderen. Wij bekijken in dit dossier vooral de strip als medium, met als doel de kinderen hiervan een beter begrip te bezorgen.

Welke strips gebruiken, en waar vind ik ze?

Over het algemeen missen veel "pedagogische" strips het authentieke karakter van de echte strip. De boodschap primeert op een optimaal gebruik van de communicatieve middelen van het medium. Is het daarom niet mogelijk om eerder het potentieel van bestaande strips te benutten? We geven u graag enkele voorbeelden voor het werken met authentieke strips in de klas.

De meeste openbare bibliotheken hebben een uitgebreid stripaanbod, dat vaak tot het meest uitgeleende materiaal van de bib behoort. U bent dus niet verplicht meteen tot aankopen over te gaan.

Kinderen zullen het bovendien motiverend vinden dat dit materiaal tot lesmateriaal gepromoot wordt. Op de website van het Stripmuseum vindt u een wisselende selectie leestips op maat van 6-12-jarigen.

Wat is eigenlijk een stripverhaal?

Het kan zeker nuttig zijn om vooraf met de klas na te denken over wat nu eigenlijk een strip is.

De reflectie kan geleid worden door het bekijken van de voorbeelden op werkblad 1:

> **Beschouw je ze als strips?**

> **Waarom wel/niet?**

Vul het invulblad in en bekijk je argumenten.

De meningen over wat nu eigenlijk een stripverhaal is lopen meestal wel wat uiteen. Schrijf op het bord welke criteria voor de leerlingen het belangrijkste zijn: van de meest belangrijke naar het minst belangrijk.

“Een stripverhaal is een verhaal dat verteld wordt in opeenvolgende beelden, of een opeenvolging van beelden die een verhaal vertelt. Eventuele teksten worden grotendeels in de beelden verwerkt, al bestaan er ook strips zonder tekst!”

*Jean Auquier,
“De uitvinding van het stripverhaal”*

Je kan aan de hand van de definitie voor alle voorbeelden nagaan of ze voldoen aan de criteria:

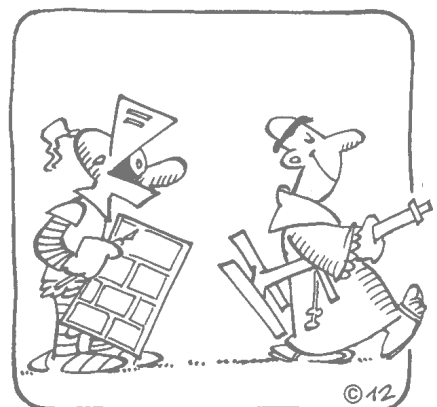
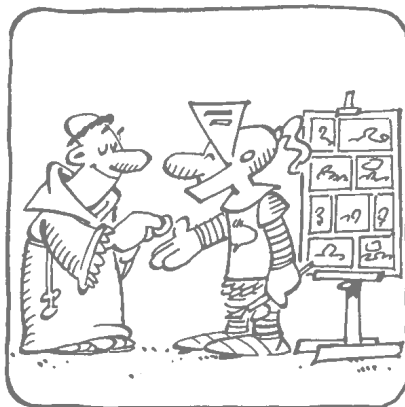
> **er zijn verschillende tekeningen**

> **het geheel van de tekeningen vormt een verhaal, een bepaalde logische opeenvolging tussen de plaatjes**

> **als er tekst is, wordt die ook mee in de tekeningen verwerkt.**

> **de tekeningen zijn minstens even belangrijk als de tekst en bevatten essentiële stukken informatie: je kan het verhaal niet begrijpen zonder de tekeningen.**

Komen deze criteria en de definitie overeen met de kenmerken die jullie op het bord schreven? Er zijn eigenlijk een heleboel verschillende strips, die allemaal passen in de bovenstaande definitie: informatieve strips, verhalende strips, strips in de krant of in een album, ernstige strips en humorstrips, strips voor kinderen en volwassenen... Net zoals er allerlei soorten schilderijen of films zijn. De bekendste soort strips is de verhalende strip met tekstballons.

Leren denken als een striptekenaar

In aansluiting op het vorige deel, is het nu mogelijk om te gaan spelen met het medium aan de hand van enkele opdrachtjes. Verdeel de leerlingen in groepjes van 4 of 5, zodat ze samen tot een goede oplossing kunnen komen.

1 De Strippuzzel

Het is als opwarmer bijvoorbeeld mogelijk om een echte strip te kopiëren en in stukjes te knippen. Kunnen de leerlingen het verloop van de gebeurtenissen reconstrueren? Is elk vakje een even belangrijk stuk van het verhaal, of dienen ze soms enkel om spanning op te bouwen of sfeer te creëren?

! Deze opdracht maakt ook deel uit van de rondleiding met Kinderkoffer in het museum!

Als u een Kinderkoffer reserveerde voor een toekomstig bezoek, behandelt u deze opdracht liever niet in de klas.

2 De Grap

Slagen de leerlingen erin om in groepjes de volgende grap om te zetten in een strippagina? Hoe splitst elk groepje de gebeurtenissen op in vakjes? Zijn alle vakjes functioneel, of kunnen sommige vakjes worden weggelaten? Welke stukken van het verhaal zijn minder interessant, en laat je weg in je strip, en waar moet je misschien wat extra zaken verzinnen die je wel in de strip zegt, maar niet in een vertelde mop?

Laat de leerlingen niet meteen een volledige pagina uittekenen, maar kies voor een schetsmatig storyboard: een voorgekopieerde pagina ingedeeld in vakjes (zie werkblad 2), waarbij in elk vakje door de leerlingen schetsmatig getekend en beschreven wordt wat de inhoud is.

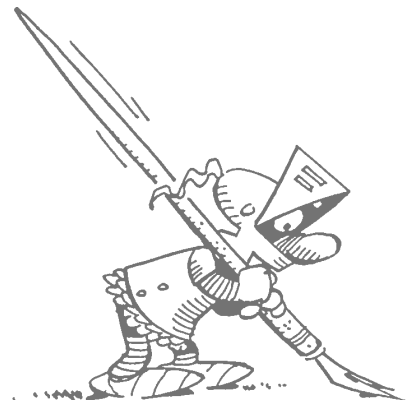
Een Engelse toerist neemt een taxi om van de luchthaven in Zaventem naar z'n hotel in Brussel te gaan. Ze rijden voorbij het Atomium en de passagier achter in de taxi wil de chauffeur wat vragen over het imposante bouwwerk, dus tikt hij de man even op z'n schouder om de aandacht te trekken.

De taxichauffeur geeft een geweldige schreeuw en verliest de macht over het stuur. Het voertuig mist op een haartje na een tram, ramt bijna een huis, alvorens op het trottoir tussen tientallen driftig fotograferende Japanners tot stilstand te komen. Het is even stil in de taxi.

Dan zegt de chauffeur: "Meneer, wilt u dat nooit meer doen. Ik ben me dood geschrokken."

De passagier zegt dat hij niet had geweten dat de chauffeur zo zou schrikken van een klein tikje op z'n schouder.

Waarop de bestuurder zegt: "Het is uw schuld niet hoor meneer. Maar vandaag is mijn eerste dag als taxichauffeur. Hiervoor heb ik 25 jaar lijkwagens gereden".

Leren denken als een striptekenaar

3 Van Strip naar Tekst

Je kan als leerkracht ook een bestaande strippagina nemen en de gebeurtenissen uitschrijven in een kortverhaal. Je verzint hier en daar misschien wat extra beschrijvingen of sleutelt aan de spanningsopbouw, zodat het verhaal als een natuurlijk geschreven verhaal klinkt. Je laat de kinderen vervolgens het kortverhaal in een strippagina reconstrueren, en vergelijkt op het einde de resultaten met het origineel.

Belangrijk is dat er niet één juiste oplossing is, maar vele: ieder heeft zijn eigen manier om een verhaal in scènes weer te geven. Ook voor de leerkracht is dit een boeiende oefening, vanwege de confrontatie met het verschil tussen tekst en beeldtaal.

Het kan ook interessant zijn achteraf het werk van de verschillende groepjes te vergelijken.

4 Een Eigen Adaptatie

Omgekeerd is het ook mogelijk om de kinderen zelf een strippagina in een kort tekstje te laten omzetten, zodat het resultaat een samenhangend verhaal wordt en ongeveer hetzelfde effect overbrengt als de strip (humor, spanning, ...).

Daarom moet ook de informatie die impliciet in de beelden vervat zit, beschreven worden. Ook hier is er niet één juist antwoord, maar vele: ook in geschreven teksten heeft elk zijn eigen manier om een verhaal te vertellen, als dat maar op een samenhangende manier gebeurt.

Een belangrijke conclusie van de oefening is dat er heel wat informatie in de tekeningen van een strip vervat zit. Deze taak kan ook individueel worden uitgevoerd.

Behandelde leerdoelen in dit deel: muzische vorming (beeld), Nederlands

> *Strippuzzel: beeldinformatie herkennen, begrijpen, interpreteren*

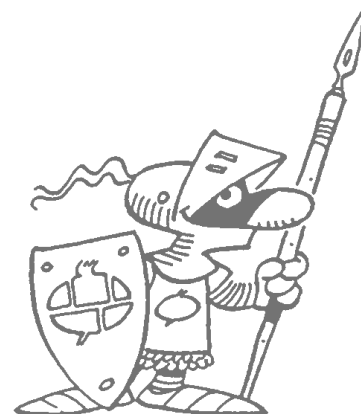
> *De Grap & Van Strip naar Tekst: beeldende problemen oplossen, technieken toepassen om beeldend vorm te geven*

> *Eigen Adaptatie: beeldanalyse, schrijfvaardigheid, taalstrategieën (tekst aanpassen aan teksttype)*

Behandelde attitudes: muzische vorming (sociale vaardigheden)

> *Respect betonen voor uitingen van leeftijdgenoten, plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven*

> *Sociale vaardigheden: samenwerking*

Spelen met Striptaal

Striptaal is vaak kort en bondig: er is immers weinig plaats voor tekst in de tekeningen en de tekstballonnen.

1 Spreken in Ballons

Een goede oefening om striptaal onder de knie te krijgen is het weglaten van de tekst in een strippagina, en het trachten reconstrueren van de dialoog.

Je zal merken hoe sterk stripauteurs beroep doen op de ellips, en hoeveel al wordt verteld door de tekeningen!

2 Geluiden Weergeven

In stripverhalen worden veel geluiden weergegeven aan de hand van onomatopoeën: een bom die ontploft wordt "BOEM!", en een persoon die slaapt wordt "zzzzz...".

Hebben je leerlingen dit deel van de striptaal ook onder de knie? Laat hen een pagina vol geluid tekenen, waarin ze minstens 5 verschillende geluiden moeten verwerken (bijvoorbeeld: snurken, slapen, telefoon die rinkelt, dierengeluiden...).

Begrijpt iedereen mekaar's stripgeluiden?

! Deze opdracht maakt ook deel uit van de rondleiding met Kinderkoffer in het museum!

3 Smurfentaal

Striptaal is naast kort en bondig vaak ook origineel en vernieuwend. Denk maar aan de Smurfentaal. Neem een tekstloze pagina van de Smurfen en smurf zelf een tekst!

Opgelet: om de tekst begrijpbaar te houden, moeten sommige woorden duidelijk blijven. Je moet voldoende informatie geven over de situatie waarin een scène zich afspeelt. Daarnaast worden vaak bekende Nederlandse uitdrukkingen versmurft, op een manier die maakt dat je nog net het origineel herkent, bijv. "Eendracht maakt smurf". Begrijpen je medesmurfen de tekst die jij smurft?

Behandelde leerdoelen in dit deel: Nederlands

> *Spreken in Ballons: Schrijfvaardigheid, taalbeschouwing (reflectie op taalgebruik)*

> *Geluiden Weergeven: Attitude: naleven van lees- en schrijfconventies; reflectie op taalgebruik*

> *Smurfentaal: Taalbeschouwing: reflectie op taalgebruik en taalsysteem*

Hoe maak je een strip?

Een stripauteur zet meestal niet meteen zijn definitieve versie van het stripverhaal op papier: hij moet eerst heel wat nadenken en verschillende mogelijkheden uitproberen. Hoe denk je zelf dat hij te werk gaat?

In het museum ontdek je dit proces aan de hand van authentieke documenten. Je krijgt met het volgende schema alvast een voorsmaakje, of een manier om je geheugen op te frissen.

Kunnen je leerlingen de etappes in de juiste volgorde zetten, en weten ze waar de benamingen voor staan?

1 Scenario:

Synopsis schrijven: het verhaal in het kort uitschrijven

Pagina-indeling: uitschrijven wat op welke pagina komt, in hoeveel strips en hoeveel vakjes

2 Tekeningen :

Storyboard: snel uittekenen hoe de pagina er ongeveer zal uitzien

Schetsen: het uitzicht van de personages en de decors ontwikkelen op losse blaadjes

Potloodtekening: in potlood op speciaal tekenpapier de definitieve tekening maken

Inkten: met een zwarte pen over de lijntjes van de potloodtekening gaan

Letteren: de tekst in de tekstballons toevoegen

Inkleuren: de kleur toevoegen aan de tekening. dit gebeurt tegenwoordig meestal met de computer, maar soms ook nog met verf, potlood, of op een andere manier.

Een creatieve opdracht: hoe pak je het aan?

De verleiding is groot om meteen met de kinderen aan de slag te gaan, en elk zijn eigen verhaal te laten uitschrijven en -tekenen. Wie zich hieraan waagt, komt er vaak snel achter dat de meeste resultaten vrij teleurstellende kopieën van bestaande reeksen worden!

De kinderen nemen immers liefst de door hen gekende reeksen als model en houvast, maar voelen al snel dat hun capaciteiten tekort schieten.

Wie echt wil gaan striptekenen, maakt natuurlijk best een afspraak met een echte striptekenaar voor het geven van een workshop, die de kinderen allerlei tekentrucs kan aanleren.

Het Belgisch Stripcentrum heeft een aantal contacten voor zulke workshops. Niet alle scholen hebben hiervoor echter voldoende budget. We geven u daarom enkele ideeën voor alternatieve werkvormen.

Hoe maak je een strip?

1 Het Verdwenen Vakje

Het is belangrijk de kinderen een bepaalde structuur mee te geven om hun activiteit te stroomlijnen. Wie weinig tijd heeft, kan zich altijd beperken tot een strip waarvan het laatste vakje, of enkele vakjes, zijn weggelaten.

De kinderen bedenken hun eigen einde voor een bekende strip, en leren tekenen in de stijl van een tekenaar, zonder dat het verhaal onsamenhangend wordt of teveel afwijkt van het origineel.

2 Een Bestaand Scenario

Een andere manier van werken is het uitwerken van een bestaand scenario (zie werkblad 3). De structuur wordt aangeleverd door het scenario, de kinderen moeten enkel hun tekentalent en hun visuele verbeelding aanspreken.

Het resultaat zal lijken op een echte strip, die elk kind op zijn eigen manier vormgeeft. De oefening brengt bovendien iets bij over de verhouding tussen scenarist en tekenaar.

3 Zelf Vertellen

Een derde, meer tijdsintensieve, mogelijkheid is om het scenario van de strip licht te sturen, maar de kinderen verder vrij een verhaal te laten ontwikkelen. In een stripscenario draait veel om personages en handelingen, die zich tegen een bepaalde achtergrond afspelen. De leerkracht kan een reeks fiches met personages maken, en een reeks fiches met handelingen, en deze verdelen (voorbeeldfiches zie werkblad 4).

Ieder kind krijgt één personagefiche en één handeling, en moet met deze elementen een strip van één pagina uitdenken. Je maakt eerst een storyboard en schetsen, en dan pas een definitieve versie.

Behandelde leerdoelen in dit deel: muzische vorming (beeld), Nederlands

> *Het Verdwenen Vakje: Beeldinformatie herkennen, begrijpen, interpreteren; beeldend vormgeven*

> *Een Bestaand Scenario & Zelf Vertellen: beeldende problemen oplossen, technieken toepassen om beeldend vorm te geven, schrijfvaardigheid*

Behandelde attitudes: muzische vorming

> *Plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven*

Hoe passen strips in het leerplan?

Zoals aangegeven aan het einde van elk hoofdstuk, past werken met strips vooral duidelijk binnen de eindtermen voor muzische vorming en de eindtermen Nederlands.

Het is ook mogelijk andere vakinhouden aan te snijden via stripverhalen, maar deze mogelijkheden werden in dit dossier niet behandeld.

Meer informatie over het gebruik van strips in de klas:

Prof. Jan Cumps & Kurt Morrissens, « Laat ze strips lezen! Informatie en suggesties voor school, thuis en bibliotheek. », 2007, Acco Uitgeverij

Meer informatie over het gebruik van strips binnen specifieke vakken:

> www.eureducation.nl:
uitgeverij educatieve strips en lespakketten

> www.stichtingbeeldverhaal.nl
lesideeën per vak

Leestips en links

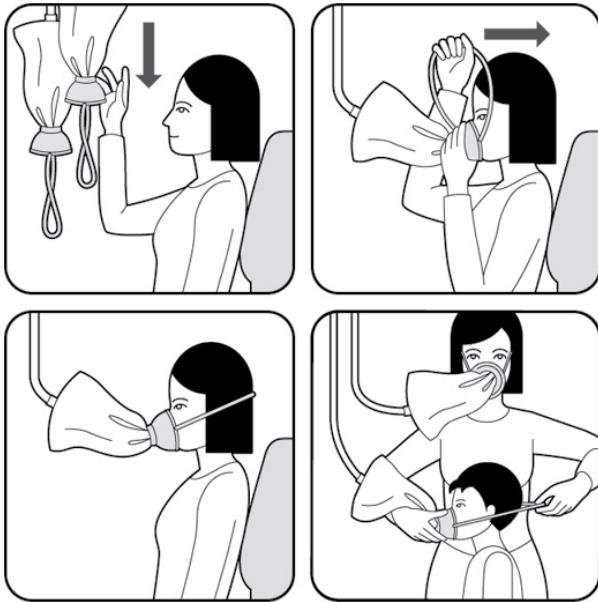
Voor het bezoek aan het Stripmuseum, kan het nuttig zijn de kinderen een aantal stripklassiekers te laten herlezen, om de interactiviteit met de gids te verhogen.

Enkele van de populaire reeksen die in de museumrondleiding aan bod komen zijn Kuifje, Guust Flater, Robbedoes en Kwabbernoot, Suske en Wiske, Nero, Lucky Luke, Bollie en Billie en de Smurfen.

Voor de opdrachten in dit dossier, raden we aan om vooral actuele strips te gebruiken die zijn afgestemd op de leeftijd van de kinderen. Vraag eventueel ook uw bibliothecaris om raad bij de keuze van de strips.

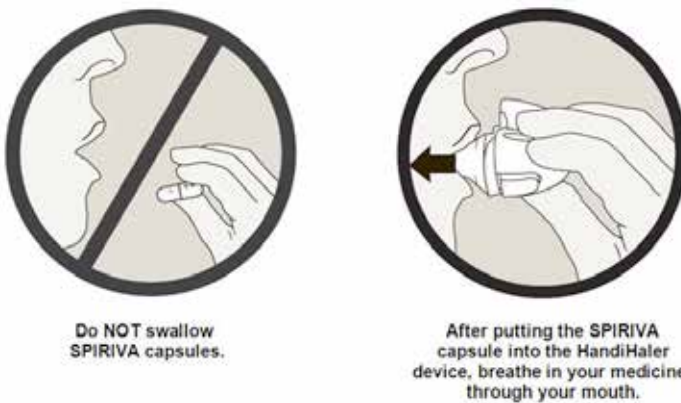
Werkblad 1 : Wat is een stripverhaal?

Figuur 1 : Vliegtuiginstructies

Figuur 2 : Cartoon Marec

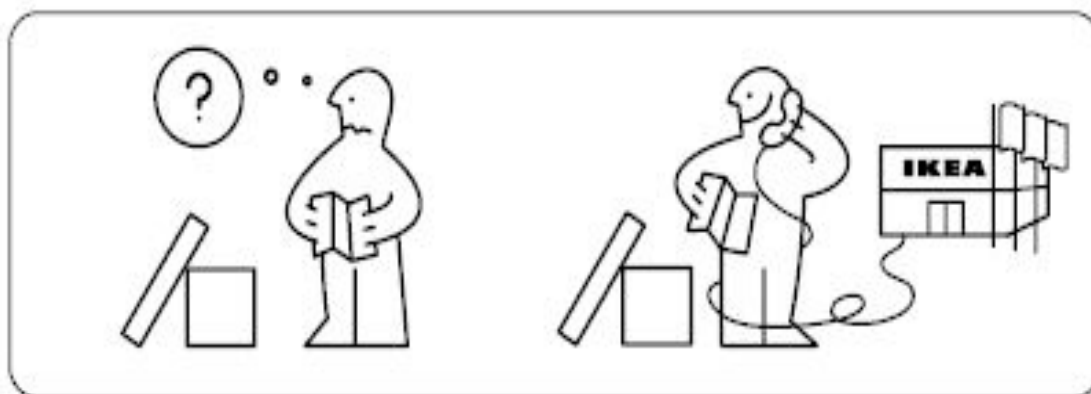

Figuur 3 : Handleiding medicijn

Figuur 4: Affiche

Werkblad 1 : Wat is een stripverhaal?

Figuur 5: Ikea handleiding

Figuur 6: Bladzijde uit het kinderboek, "Over een kleine mol die wil weten wie er op zijn kop gepoept heeft", Holzwarth en Erlbruch

Werkblad 1 : Wat is een stripverhaal?

Figuur 1 is volgens mij: een stripverhaal / geen stripverhaal want...

Figuur 2 is volgens mij: een stripverhaal / geen stripverhaal want...

Figuur 3 is volgens mij: een stripverhaal / geen stripverhaal want...

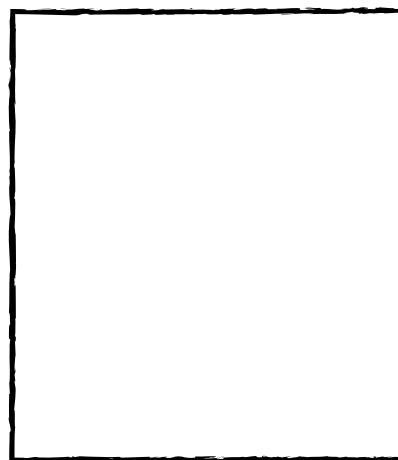
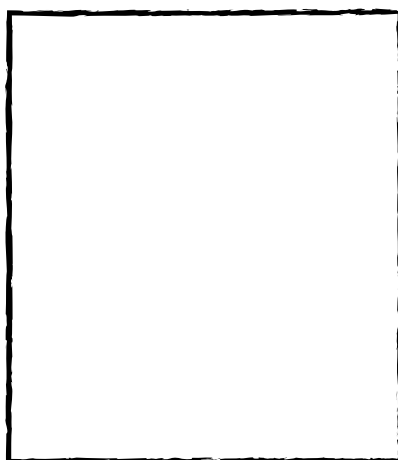
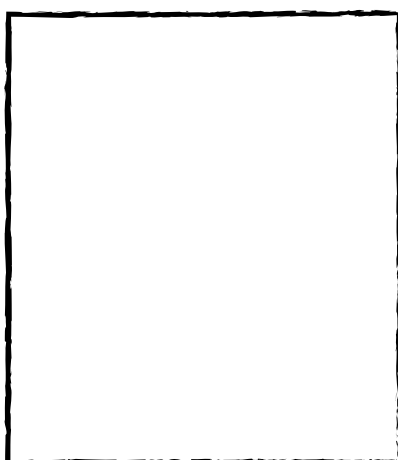
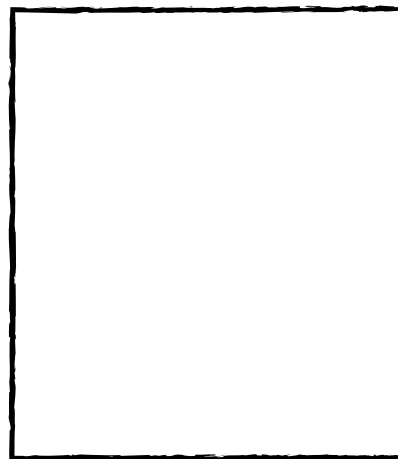
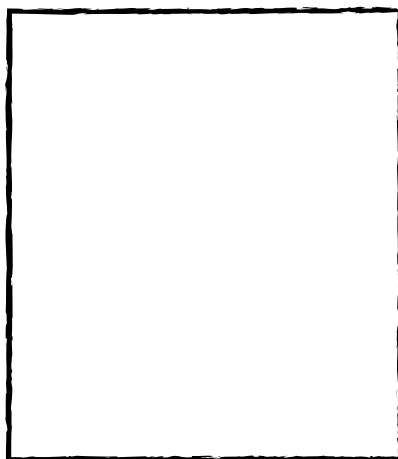
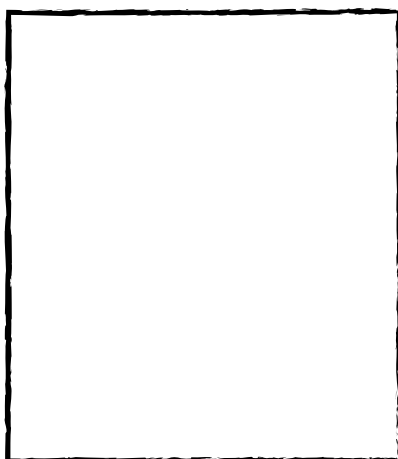
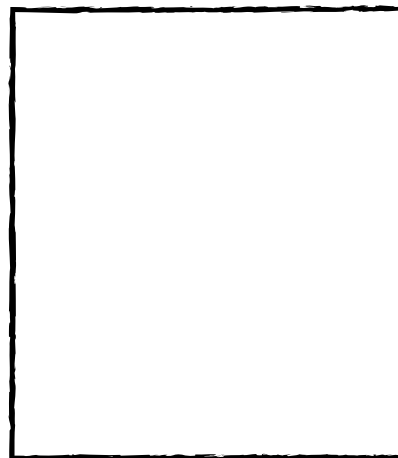
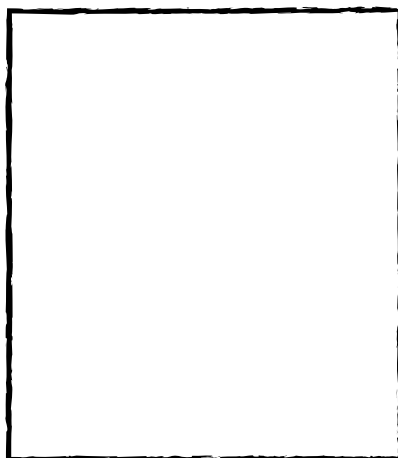
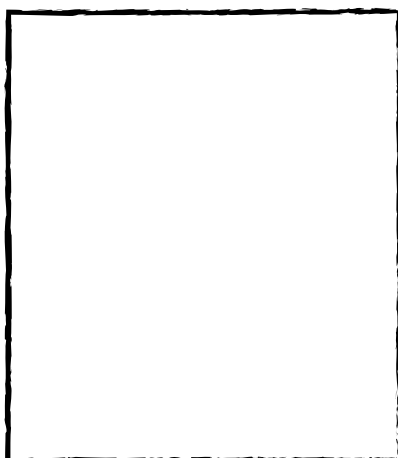
Figuur 4 is volgens mij: een stripverhaal / geen stripverhaal want...

Figuur 5 is volgens mij: een stripverhaal / geen stripverhaal want...

Figuur 6 is volgens mij: een stripverhaal / geen stripverhaal want...

Schrijf hier de definitie van een stripverhaal.

Werkblad 2 : Maak je eigen strip

Werkblad 2 : Maak je eigen strip

The image shows a comic strip template with seven empty rectangular panels. The panels are arranged in four rows: the first row has two panels (one square, one wide rectangle); the second row has three panels (one square, one square, one square); the third row has one wide rectangle; and the fourth row has two panels (one wide rectangle, one square).

Werkblad 2 : Maak je eigen strip

The image shows a blank comic strip template. It consists of nine empty rectangular panels arranged in three rows. The first row contains three panels of equal size. The second row contains two larger panels, each approximately the width of two panels from the first row. The third row contains three panels of equal size, similar to the first row. All panels are empty and outlined with a simple black border.

Werkblad 3 : Een stripscenario

Strip 1

1 Groot plan van Kapitein Frisket op het strand, omringd door meerdere van zijn matrozen, allen gewapend met geweren, sabels, kleine handwapens. Aan de rand van het woud staat een vernielde en uitgebrande hut.

2 Kapitein Frisket benadert de overblijfselen van het hutje

FRISKET: Hello!

3 Frisket mompelt met een scheef gezicht.

FRISKET: Geen levende ziel, natuurlijk.

Strip 2

4 Beeld van twee matrozen die zich door het tropisch woud banen, één blanke en één zwarte.

ZWARTE MATROOS: Woehoe! Is hier iemand? Woehoe!

5 Beeld van Robinson in het woud, in gezelschap van Vrijdag, ze lopen door het woud en dragen beiden een tros bananen

ROBINSON : Ssst... Vrijdag, hoor je dat ?

Strip 3

6 Beeld van kapitein Frisket (en de overige mannen).

FRISKET: Dat kot staat al een hele tijd leeg. Iemand was ons voor, verdorie! Hier zullen we geen slaven meer vinden. Laat ons teruggaan, we hebben hier niks te zoeken.

7 Beeld van Robinson en Vrijdag die uit het woud verschijnen met de twee geboeide matrozen, Robinson met een karabijn en Vrijdag met een machete.

ROBINSON: Kapitein Frisket! Durf jij mijn gastvrijheid zomaar in vraag stellen, ouwe rakker?

8 Frontaal beeld van kapitein Frisket, totaal verbaasd om Robinson hier te zien

FRISKET: Robinson! Je leeft!

Werkblad 4 : Personages en handelingen

Een tweeling	Een cowboy	Een skater
Een slim blondje	Een mug	Een dinosaurus
Een privédetective	Een aardbei	Een strenge schooljuf
Een postbode	Een circusclown	Een harig monster
Sneeuwitje	Een stoute jongen	

Heeft een droom	Wordt verliefd	Doet iets stouts...
Gaat naar school	Vertrekt op reis	Koopt een nieuwe outfit
Gaat op zoek naar iets lekkers	Heeft een vreemde ziekte	Gaat op de schoot bij Sinterklaas
Geraakt gevangen in een videogame	Wordt achtervolgd	Wordt ondervraagd door de politie
Zingt een liedje	20 jaar later...	

Belgisch Stripcentrum

Belgisch Stripcentrum +32(0) 219 19 80
Zandstraat 20 www.stripmuseum.be
1000 Brussel (België) visit@stripmuseum.be

Alle dagen open (behalve op maandag) van 10 tot 18 uur

